

שתי המחלוקות].
הגמרא מקשה סתירה נוספת בדעת רב: ומי – וכי אָמַר רב בִּי בָעַל
אֵין – שדווקא אם בא עליה משגדלה הרי היא מקודשת לו מן
התורה, ואִי לֹא בָעַל, לֹא – אינה מקודשת לו. וְהָא הָיִיתָ עוֹבְדָא
דְּהוּה – והרי היה מעשה בְּנִיּוֹשׁ –שם מקום, ואִיכְדִישָׁה –
שנתקדשה יתומה בְּשָׁהִיא קְטָנָה, וְנָרְלָה, ואִתְּבִיבָה אֲבִי בּוֹרְסִיָא –
והשיבוכה בתוך אפריון. וְאִתָּא אֲחֵרִינָא – ובא אדם אחר וְחִפְפָה
מִיָּנִיה וקידש אותה. וְרַב בְּרִינָא וְרַב הֲנִנְאֵל תִּלְמִידֵי דְרַב הוּוּ הָתָם –
היו שם, וְלֹא הֶצְרִיכָה נִימָא מְבַתְּרָא – ולא הצריכו שהשני יתן לה
גט. מִשְׁמַע שֶׁהָם סִבְרוּ מִשְׁגַּדְלָה נַעֲשֶׂה קִידוּשִׁיהָ לִרְאשׁוֹן
מִהַתּוֹרָה אִף שֶׁלֹּא בָא עֲלֶיהָ עֵדִין, שְׁהָרִי הִיָּה שֶׁם רַק אֲפִרְיוֹן
שֶׁבִּדְרָךְ כֻּלָּל נַעֲשֶׂה קוֹדֵם שֶׁבָא עֲלֶיהָ.
מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: אָמַר רַב פֶּפְא, בְּנִיּוֹשׁ מִיִּנְכָּס נָסִיבִי וְהָדָר מוֹתְבִי אֲבִי
בּוֹרְסִיָא – בִּנְרַשׁ הִיָּה הַמִּנְהַג שֶׁתְּחִילָה הָאִשָּׁה נִישָׂאת וְרַק לֵאחֲרַי
מִכֵּן מוֹשִׁיבִים אוֹתָהּ בִּאֲפִרְיוֹן. וְלֹכֵן לֹא הֶצְרִיכָה תִּלְמִידֵי רַב גִּט
מִהַשְׁנִי, כִּיִּן שֶׁבַעֲלָה בָא עֲלֶיהָ כִּשְׁגָדְלָה וְהַתְּקַדְּשָׁה בְּבִיָּאָה זֹו
מִהַתּוֹרָה, וקידושי השני אינם כלום.
תִּירֹץ נֹסֵף: רַב אִשִּׁי אָמַר, אִמְנַם מַעֲיָק הַדִּין הִיָּה עֲלֵינוּ לִהְצַרִיכָה
גִּט מִהַשְׁנִי כִּיִּן שְׁקִידוּשִׁי הָרִאשׁוֹן אֵינָם מִהַתּוֹרָה, אֲבָל כַּאֲן הַדִּין
שׁוֹנֵה, שְׁכִינִן שְׁהוּא עֲשָׂה שְׁלָא בְּהוֹנִן בְּכַךְ שֶׁחֲטָף אִשָּׁה מִבַּעֲלָהּ
לֵאחֲרַי שְׁהִיתָה מִקְדוּשֶׁת לֹו מִדְּרַבְּנָן, לְפִיכָךְ עָשׂוּ כֹו – הַתְּנַהֲגוּ אִתּוֹ
חֲכָמִים שְׁלָא בְּהוֹנִן, וְאֶפְקַעְיָהוּ רַבְּנָן לְקִידוּשִׁי מִיָּנִיה – וְהַפְּקִיעוּ
חֲכָמִים מִמֶּנּוּ אֶת הַקִּידוּשִׁין, וְאִמְרוּ שְׁהִיא אֵינָה מִקְדוּשֶׁת.
הַגְּמָרָא דִּנָּה בִּאֲוֹפֵן שֶׁבּוּ הַפְּקִיעוּ חֲכָמִים אֶת הַקִּידוּשִׁין. מִקְשָׁה
הַגְּמָרָא: אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אִשִּׁי תִינָה דְקִדְּשִׁי בְּכִסְפָּא – זֶה מוֹכֵן
אִם הַחוּטָף קִידֵשׁ אוֹתָהּ בְּכִסָּף, הַפְּקַעַת הַקִּידוּשִׁין נַעֲשִׂית בִּאֲוֹפֵן
שֶׁחֲכָמִים קִבְּעוּ וְעַל פִּי הַהִלְכָה בַּעֲנִינִי מִמּוֹנוֹת שֶׁהִפְקִיר בֵּית דִּין
הַפְּקִיר שֶׁהִכְסֵּף שֶׁנֶּתֶן לֹא יִהְיֶה כִסֵּף קִידוּשִׁין אֲלֵא כִסֵּף מִתְּנָה. קִדְּשִׁי
בְּבִיָּאָה מֵאֵי – אֲבָל אִם קִידְּשָׁה בְּבִיָּאָה שֶׁאֵין זֶה עֵנִין מִמּוֹנִי, בִּאיִזוֹה
אֲוֹפֵן נַעֲשִׂית הַפְּקַעַת הַקִּידוּשִׁין. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: שְׁוִיָּהּ רַבְּנָן
לְבָעִילָתָהּ בְּעִילָת זָנוֹת – חֲכָמִים קִבְּעוּ שְׁבִיָּאתָהּ לֹא תִהְיֶה מִעֲשֶׂה
קִידוּשִׁין אֲלֵא בִיָּאָה זָנוֹת.
הַגְּמָרָא חוֹרֶת לִמְחֻלּוֹת הַתְּנָאִים בִּמְשַׁתְּנָו לַעֲלִיל (sup) בַּעֲנִין יִבֵּם
שְׁהִיָּה נָשׁוּי לִקְטָנָה בְּנִישׁוּאִין דְּרַבְּנָן וְנִפְלָה לַפְּנִי אֲחוּתָהּ הַגְּדוּלָּה
לִיבּוֹם. הַגְּמָרָא קוֹבַעַת אֶת הַהִלְכָה: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל,
הִלְכָּה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְכֵן אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הִלְכָּה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
שֶׁמִּלְמַדִּים אֶת הַקְּטָנָה לִמְאֵן בִּבְעֵלָה כְּדִי שִׁיּוּכַל לִיבֵם אֶת אֲחוּתָהּ.
מִשְׁנָה
מִשְׁתַּנּוּ דְּנָה בִיבֵם שֶׁנִּפְּלו לַפְּנִי שְׁתֵּי יִבְמוֹת [מִבְּעַל אַחַד] וְנִישׁוּאִי
אַחַת מִהֶן אוֹ שְׁתֵּיִן אֵינָן אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן: מִי שְׁהָיָה נָשׁוּי לְשְׁתֵּי
יְתוּמוֹת קְטָנוֹת שֶׁאֵינָן קְרוֹבוֹת זֹו לֹו, וּמָתָּה, וְנִפְּלו לַפְּנִי אֲחוּי, בִּיָּאָתָה
שֶׁל אַחַת מִהֶן גַּם בְּהִיּוֹת קְטָנוֹת, אוֹ חֲלִיצָתָה שֶׁל אַחַת מֵהֶם
לְכַשְׁתַּגְּדֵל, פּוֹמֶרֶת צִרְתָּהּ. וְכֵן שְׁתֵּי חֲרָשׁוֹת [שְׁנִישׁוּאִיהֶן מִדְּרַבְּנָן]
שְׁהִיָּו נְשׁוּאוֹת לֵאדָם אַחַד וְנִפְּלו שְׁתֵּיִן לִיבּוֹם, בִּיָּאָתָה אוֹ חֲלִיצָתָה
שֶׁל אַחַת מִהֶן פּוֹטֶרֶת צִרְתָּהּ.
אֲבָל מִי שְׁהִיָּה נָשׁוּי קְטָנָה וְחֲרָשֶׁת וּמָת וְנִפְּלו לִיבּוֹם, אֵין בִּיָּאָת אַחַת
מֵהֶן פּוֹמֶרֶת צִרְתָּהּ, מִשּׁוּם שֶׁאֵין אֲנִי יוֹדְעִים בְּמִי הִיָּה בַּעֲלָהּ חֲפֵץ
יֹוֹתֵר וְהִיא נִחְשַׁבֶּת לֵאשְׁתּוֹ יֹוֹתֵר מִצִּרְתָּהּ. הִיָּה נָשׁוּי פִּקְחָת וְחֲרָשֶׁת
וּמָת וְנִפְּלו לִיבּוֹם, בִּיָּאָת הַפְּקַחֶת שְׁנִישׁוּאִיהָ וְחִיקָתָה מִהַתּוֹרָה,
פּוֹמֶרֶת אֶת הַחֲרָשֶׁת שְׁהִיָּו נִישׁוּאִיהָ רַק מִדְּרַבְּנָן, וְאֵין בִּיָּאָת הַחֲרָשֶׁת
שׁוּיָקָתָה רַק מִדְּרַבְּנָן, פּוֹמֶרֶת אֶת הַפְּקַחֶת שׁוּיָקָתָה מִן הַתּוֹרָה. הִיָּה
נָשׁוּי גְּדוּלָּה וְקְטָנָה, בִּיָּאָת הַגְּדוּלָּה שׁוּיָקָתָה מִהַתּוֹרָה פּוֹמֶרֶת אֶת
הַקְּטָנָה שׁוּיָקָתָה מִדְּרַבְּנָן, וְאֵין בִּיָּאָת הַקְּטָנָה פּוֹמֶרֶת הַגְּדוּלָּה.

גמרא

במשנה: וכן שתי חרשות, כלומר דין של שתי חרשות
שנפלו מבעל אחד ליבום כדין שתי קטנות שנפלו ליבום, שבביאת
אחת מהן או חליצתה, נפטרת צרתה. תמזה הגמרא: וְחֲרָשֶׁת בַּת

מבִּרְרַת הַגְּמָרָא: מֵאִי לֹא דִלָּא בָּעַל – הָאֵם אֵין מְדוּבֵר שֶׁבַעֲלָה
הָרִאשׁוֹן לֹא בָא עֲלֶיהָ לֵאחֲרַי שְׁגַדְלָהּ, וְאִף עַל פִּי כֵן סוֹבֵר רַב שְׁהִיא
מִקְדוּשֶׁת לִרְאשׁוֹן מִהַתּוֹרָה, וְאִילוּ לַעֲלִיל הַתְּבַאֵר בְּדַבְרֵי רַב
שְׁדוּוּקָא אִם בַּעַל נַעֲשֶׂה קִידוּשִׁיהָ מִהַתּוֹרָה. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: לֹא
כִּמוּ שֶׁסִּבְרַת, אֲלֵא מְדוּבֵר דְּבָעַל אוֹתָהּ מִשְׁגַּדְלָהּ, שְׁמֵאֲחֵר וְהוּא
יּוֹדֵעַ שְׁקִידוּשִׁי קְטָנָה לֹא חָלִים מִן הַתּוֹרָה, מִן הַסֵּתָם כִּשְׁבָא עֲלֶיהָ
לֵאחֲרַי שְׁגַדְלָהּ, כּוּוֹנְתוֹ הִיתָה לְשֵׁם קִידוּשִׁין, וְלֹכֵן אֵינָה צְרִיכָה גִט
מִהַשְׁנִי.
מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִי דְבָעַל – אִם אֲכַן מְדוּבֵר שֶׁהִבְעֵל הָרִאשׁוֹן בָּא
עֲלֶיהָ מִשְׁגַּדְלָהּ, מֵאִי פְּעָמָא דְשְׁמוּאֵל שֶׁהֶצְרִיכָה גִט מִהַשְׁנִי. מִתְרַצָּת
הַגְּמָרָא: קִסְכָּר שְׁמוּאֵל כֹּל הַבּוֹעֵל אִשָּׁה שֶׁכֵּבֵר הִיתָה מִקְדוּשֶׁת לֹו,
עַל דַּעַת קִידוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים הוּא בּוֹעֵל, כְּלוּמֹר, מֵאֲחֵר וְלֹא אִמְר
בְּפִירוּשׁ שֶׁמִּקְדְּשָׁה בְּבִיָּאָה זֹו, מִן הַסֵּתָם לֹא הִתְכוּיִן לְקִדְּשָׁה מִחֲדָשׁ
אֲלֵא לְהַשָּׂאֵר בְּקִידוּשִׁין רִאשׁוֹנִים שְׁהִיָּו רַק מִדְּרַבְּנָן. וְכִיִּן שְׁקִידוּשִׁי
הַשְּׁנִי הֵם קִידוּשֵׁי תּוֹרָה לִכֵּן צְרִיכָה גִט מִהַשְׁנִי.
נִמְצָא שֶׁנִּחְלָקוּ רַב וְשְׁמוּאֵל, בְּמִי שְׁקִידֵשׁ אִשָּׁה וְהִקִּידוּשִׁין לֹא הִיָּו
גְּמוּרִים וְאֲחֵר כֵּךְ בָּא עֲלֶיהָ סֵתָם וְלֹא פִירֵשׁ שֶׁבַדְּעָתוֹ לְקִדְּשָׁה
בְּבִיָּאָתוֹ בְּקִידוּשִׁין גְּמוּרִים. לְדַעַת רַב אֲכַן כּוּוֹנְתוֹ הִיתָה לְקִדְּשָׁה
בְּבִיָּאָתוֹ בְּקִידוּשִׁין גְּמוּרִים, וְשְׁמוּאֵל סוֹבֵר שֶׁלֹּא פִירֵשׁ אֶת
כּוּוֹנְתוֹ, מִן הַסֵּתָם דַּעַתוֹ לְהַשָּׂאֵר בְּקִידוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים. מִקְשָׁה
הַגְּמָרָא: וְהָא פְּלִיגִי בֵּה חֲדָא וְיִמְנָא – וְהִרִי כִבֵּר נִחְלָקוּ כּוּזָה פַּעַם
אַחַת, דְּאִיְתָמַר – נִאֲמַר בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, קִדְּשָׁה לֵאשָׁה עַל תְּנַאי שֶׁאֵין
בָּהּ מוּמִים אוֹ שֶׁאֵין עֲלֶיהָ נִדְרִים, וְכִנְיָקָה – וְנִשְׁאָה וְכֹא עֲלֶיהָ סֵתָם
וְלֹא פִירֵשׁ שֶׁבָא עֲלֶיהָ לְשֵׁם קִידוּשִׁין, וְנִמְצָאוּ בָּהּ מוּמִים אוֹ נִדְרִים.
רַב אָמַר, צִרְיָכָה הִיָּמְנָו גִּט מִשּׁוּם שְׁוֹדֵאי בָא עֲלֶיהָ לְשֵׁם קִידוּשִׁין
חֲדָשִׁים כִּיִּן שְׁהוּא יָדַע שֶׁהִקִּידוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים עֲלוּלִים לְהַתְּבַטֵּל
מִחֲמַת הַתְּנַאי וּבִיָּאָתוֹ תִּהְיֶה בִיָּאָת זָנוֹת. וְשְׁמוּאֵל אָמַר אֵינָה צְרִיכָה
הִיָּמְנָו גִּט, שְׁמֵאֲחֵר וְלֹא פִירֵשׁ מִן הַסֵּתָם בָּא עֲלֶיהָ עַל דַּעַת שֶׁאֵין
עֲלֶיהָ נִדְרִים. הַגְּמָרָא מְבַאֵרֶת אֶת טַעְמָם: רַב אָמַר צִרְיָכָה הִיָּמְנָו גִּט,
כִּיִּן וְכִנְיָקָה – שֶׁנִּשְׁאָה וְכֹא עֲלֶיהָ וְלֹא חוֹר שׁוֹב עַל תְּנַאי, מִן הַסֵּתָם
אֲחוּי אֲחִילָה לְתְּנַאיָה – מִחַל לָהּ עַל תְּנַאי שֶׁהַתְּנָה בְּשַׁעַת
הַקִּידוּשִׁין, וְעַתָּה בָא עֲלֶיהָ לְשֵׁם קִידוּשִׁין חֲדָשִׁים, וְלֹכֵן צְרִיכָה
מִמֶּנּוּ גִט. וְשְׁמוּאֵל אָמַר, אֵינָה צְרִיכָה הִיָּמְנָו גִּט לְפִי שֶׁכֹּל הַבּוֹעֵל עַל
דַּעַת קִידוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים הוּא בּוֹעֵל, וְאֵין דַּעַתוֹ לִמְחוֹל עַל תְּנַאי
וְלִקְדְּשָׁה מִחֲדָשׁ. וְאִם כֵּן מְדוּעַ וְהֶצְרִיכּוּ רַב וְשְׁמוּאֵל לְחַלּוֹק פַּעַמִּים
בְּאוֹתָהּ מִחְלּוֹקֶת.
(צִרְיָא דֵאי אִיתְמַר הָיִיתָ כְּהִיָּא קֵאמַר רַב מִשּׁוּם דֵאיכָא תְּנַאי
וְכִיִּן דְּבַעַל אֲחִילָה לְתְּנַאיָה אֲבָל כְּהֵא אִימָא מוֹדָה לִיה לְשְׁמוּאֵל. וְאִי
אִיתְמַר כְּהֵא כְּהֵךְ קֵאמַר שְׁמוּאֵל אֲבָל כְּהֵךְ אִימָא מוֹדָה לִיה לְרַב
צִרְיָא)
מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: [צִרְיָא – יֵשׁ צוֹרֵךְ בְּשֵׁתִי מִחְלּוֹקוֹת כְּדִי לְדַעַת
אֶת שִׁטוֹת רַב וְשְׁמוּאֵל. דֵאי אִיתְמַר – אִם הִיתָה נִאֲמַרֶת מִחְלּוֹקֶתם
בְּהֵא – רַק בַּעֲנִין קְטָנָה שֶׁלֹּא מִיָּאֲמַר וְגַדְלָה וְנִישָׂאתָ, הִיִּיתִי אוֹמֵר
שְׁדוּוּקָא בְּהֵא – בִּאֲוֹפֵן זֶה קֵאמַר רַב שֶׁמֶן הַסֵּתָם בַּעֲלָהּ בָא עֲלֶיהָ
כִּשְׁגַּדְלָה לְשֵׁם קִידוּשִׁין, מִשּׁוּם דְּלִיכָא תְּנַאיָה – שֶׁאֵין כַּאֲן תְּנַאי
שֶׁנִּתֵּן הִיָּה לוֹמַר שֶׁגַם כִּשְׁבָא עֲלֶיהָ כּוּוֹנְתוֹ הִיתָה שֶׁהַתְּנַאי יִתְקִים,
אֲלֵא עַצֵּם הַקִּידוּשִׁין שֶׁל קְטָנָה אֵינָם כְּלוֹם מִדִּין תּוֹרָה, וְלֹכֵן יֵשׁ
סִבְרָא שֶׁבָא עֲלֶיהָ לְשֵׁם קִידוּשִׁין חֲדָשִׁים. אֲכַל בְּהֵא – בִּמְקַדֵּשׁ אֶת
אִשָּׁה עַל מִנֵּת שֶׁאֵין עֲלֶיהָ נִדְרִים, דֵאיכָא תְּנַאיָה – שִׁישׁ תְּנַאי וְאִם
יִתְקִים הַתְּנַאי הַקִּידוּשִׁין יוֹעִילוּ מִהַתּוֹרָה, אִימָא מוֹדָה לִיה רַב
לְשְׁמוּאֵל שֶׁהָא הִבְעֵל לֹא פִירֵשׁ שֶׁבָא עֲלֶיהָ לְשֵׁם קִידוּשִׁין מוֹכַח
שְׁהוּא רּוֹצֵה בְּקִידוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים, וְהוּא בּוֹעֵל עַל דַּעַת שֶׁאֵין עֲלֶיהָ
נִדְרִים.
וְאִי אִיתְמַר – וְאִם הִיתָה נִאֲמַרֶת מִחְלּוֹקֶתם בְּהֵיָא – רַק בִּמְקַדֵּשׁ
אִשָּׁה עַל מִנֵּת שֶׁאֵין עֲלֶיהָ נִדְרִים, הִיִּיתִי אוֹמֵר שְׁדוּוּקָא בְּהֵיָא
קֵאמַר שְׁמוּאֵל שֶׁכֹּל הַבּוֹעֵל עַל דַּעַת הַקִּידוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים
הַמוֹעִילִים מִהַתּוֹרָה הוּא בּוֹעֵל, אֲכַל בְּהֵא – בִּקְטָנָה שֶׁלֹּא מִיָּאֲמַר
וְגַדְלָה וְנִישָׂאת שְׁקִידוּשִׁיהָ מִהַתּוֹרָה אֵינָם כְּלוֹם, אִימָא מוֹדָה לִיה
לְרַב שֶׁבַעֲלָה בָא עֲלֶיהָ לְשֵׁם קִידוּשִׁין חֲדָשִׁים, וְלֹכֵן צִרְיָא – אֶת

1 חֲלִיצָה הִיא, וְהִתְנַן בַּמִּשְׁנָה (לעיל קד') חֲרָשׁ שֶׁנֶּחֱלַץ – שְׁחָלַץ, וְחֲרָשֶׁת
2 שֶׁחָלְצָה, וְחֻלְצָת מִן הַקָּמָן – הַחֻלְצָת לִיבָם קָטָן, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה.
3 מִתְרַצֵּת הַגִּמְרָא: אָמַר רַב גִּידֵל אָמַר רַב, אֲבִיָּאָה – הַמִּשְׁנָה שֶׁאֵמְרָה
4 שְׁדִין הַחֲרָשֹׁת כַּדִּין הַקִּטְנוֹת הַתְּכוּוּנָה רַק לְבִיָּאָה, וְהֵינּוּ שְׁבִיָּאָה
5 אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צֵרְתָּהּ.
6 תִּירוֹץ נֹסֵף: רַבָּא אָמַר, אֲפִילוּ תִּימָא אֲחֻלְצָה – אֲפִילוּ אִם תֹּאמַר
7 שְׁדִבְרֵי הַמִּשְׁנָה נֹאמְרוּ גַם עַל חֲלִיצָה, אֵין לַהֲקִשּׁוֹת מִהַמִּשְׁנָה
8 הָאוֹמֶרֶת שְׁחֻלְצַת חֲרָשֶׁת פְּסוּלָה, מִשּׁוּם שֶׁבָּאֵן – מִשְׁנַתְנו עֹסֶקֶת
9 בְּחֲרָשֶׁת מַעֲיָקְרָא, כְּלוּמַר שְׁנִישְׁאָה בְּהִיּוּתָהּ כִּבְר חֲרָשֶׁת שְׁחֻלְצָתָהּ
10 כְּשִׁירָה, וְאִילוּ בָּאֵן – הַמִּשְׁנָה לַעֲלִיל, עֹסֶקֶת בְּפִקְחָת – בַּחֲרָשֶׁת
11 שְׁבִשְׁעָת נִישְׁוֹאִיָּה הִיָּתָה בְּרִיָּאָה וְאַחֵר בְּךָ נִתְחַרְשָׁה, שְׁחֻלְצָתָהּ
12 פְּסוּלָה. הַהִבְדֵּל בִּינִיהֶן הוּא, שְׁחֲרָשֶׁת מַעֲיָקְרָא – מִשְׁעַת הַנִּישְׁוֹאִיָּין,
13 בִּי הֵיכִי דְעָל – כִּשֶּׁם שֶׁאֲחִיו כִּנֵּס אוֹתָהּ עַל יְדֵי רְמִיזָה, הֵכִי נֶפֶק –
14 כֵּךְ הִיא יוֹצֵאת מֵהֵיבָם בְּרִמְיָזָה, וְהַחֲלִיצָה לֹא גְרוּעָה מִרְמִיזָה. אֲבָל
15 אִשָּׁה שֶׁהִיָּתָה בְּפִקְחָת בְּשַׁעַת נִישְׁוֹאִיָּה, זִיקְתָּה לִיבָם הִיא מִהַתּוֹרָה,
16 וְאִם אַחֵר בְּךָ נִתְחַרְשָׁה, הִיא אֵינָה יוֹצֵאת בְּרִמְיָזָה וְחֻלְצָה לֹא תִתִּיר
17 אוֹתָהּ, כִּיּוֹן דְּמַעֲכָבָא בָּהּ – שֶׁמַּעֲכַבְתָּ בַּחֲלִיצָה קְרִיָּיָה – קְרִיָּאָה
18 פְּסוּקִים עַל יְדֵי הֵיבְמָה בַּעַת הַחֲלִיצָה שֶׁבִּלְעֵדָם הַחֲלִיצָה אֵינָה

19 מוֹעִילָה, וְהַחֲרָשֶׁת הִיא שׁוֹטָה שֶׁאֵינָה יוֹדַעַת לִקְרוֹא.
20 מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: אֵיִתִּיבִיָּה אֲבִיָּי לְרַבָּה, וְכִי חֲרָשֶׁת מַעֲיָקְרָא בֵּת חֲלִיצָה
21 הִיא מִדְּרַבְּנָן, וְהִתְנַן – וְהָרִי שְׁנֵינוּ בְּסוּף הַמִּשְׁנָה לַהֲלֹךְ (קִיב) שְׁנֵי אַחֵין
22 אֶחָד פִּקֵּחַ וְאֶחָד חֲרָשׁ, שֶׁהֵיוּ נִשְׁוֹאִיָּין לְשְׁתֵּי נִכְרִיּוֹת [–שֶׁאֵינָם אֲחִיוֹת]
23 אַחַת בְּפִקְחָת שֶׁהִיָּתָה נִשְׁוֹאָה לְפִיקָה, וְאַחַת חֲרָשֶׁת, שֶׁהִיָּתָה נִשְׁוֹאָה
24 לְחֲרָשׁ. מֵת הַחֲרָשׁ בַּעַל הַחֲרָשֶׁת, וְנִפְלָה לְפָנָי אֲחִיו הַפִּיקָה לִיבּוֹם
25 מִדְּרַבְּנָן, מָה יַעֲשֶׂה הֵיבָם שֶׁהוּא פִּקֵּחַ בַּעַל הַפִּקְחָת, לַחֲלוֹץ לָהּ אֵינוֹ
26 יָכוֹל, לְפִי שֶׁאֵינָה רְאוּיָה לְקְרִיאַת הַפְּסוּקִים, אֲלֹא בּוֹנִים אֶת יְבֻמָּתוֹ
27 הַחֲרָשֶׁת וְאִם רָצָה אַחֵר כֵּךְ לְהוֹצִיא אוֹתָהּ בְּגֵט עַל יַד רְמִיזָה, יוֹצִיאָהּ,
28 שֶׁכֶּשֶׁם שֶׁנִּכְנְסָה לְבַעֲלָהּ הַחֲרָשׁ בְּרִמְיָזָה כֵּךְ יוֹצֵאת מִהַפִּיקָה
29 בְּרִמְיָזָה. וְאִם מֵת הַפִּקֵּחַ בַּעַל הַפִּקְחָת, וְנִפְלָה לְפָנָי הָאֵחַ הַחֲרָשׁ
30 לִיבּוֹם, מָה יַעֲשֶׂה הֵיבָם שֶׁהוּא חֲרָשׁ בַּעַל הַחֲרָשֶׁת, לַחֲלוֹץ לָהּ אֵינוֹ
31 יָכוֹל לְפִי שֶׁהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְקָרוֹת, וְהַקְרִיָּאָה מַעֲכַבַּת אֶת הַחֲלִיצָה,
32 אֲלֹא בּוֹנִים אוֹתָהּ וְאֵינָם מוֹצִיאִים אוֹתָהּ לְעוֹלָם, לְפִי שֶׁאֵין הַחֲרָשׁ יָכוֹל
33 לָתֵת לָהּ גֵּט וּלְהַפְקִיעַ בְּכֵךְ אֶת קִידוּשֵׁי אֲחִיו הַפִּיקָה, שֶׁמִּכְחוּ הִיא
34 נִפְלָה לְפָנָיו לִיבּוֹם. מִדִּיָּקָה הַגִּמְרָא: מָאי לָאוּ – הָאִם אֵין מְדוּבָר
35 בַּמִּשְׁנָה זֹו בְּחֲרָשֶׁת מַעֲיָקְרָא – בְּאִשָּׁה שֶׁהִיָּתָה חֲרָשֶׁת בְּנִישְׁוֹאִיָּה.
36 וְקָתְנִי – וְאֵף עַל פִּי כֵן נִקְטָה הַמִּשְׁנָה שֶׁהֵיבָם הַפִּיקָה בּוֹנִים אֵין

יבמות דף קי עמוד ב תלמוד בבלי השפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) ריא

דחה שמדובר בפיקחת שנתחרשה, והתנן גבי – ושנינו במשנה לגבי
הדין של נכריות, בונים אין חולץ לא – לייבם אותה הוא יכול
ולחלוץ אינו יכול, מוכח אם כן שגם חרשת מתחילת נישואיה
אינה בת חליצה. אישתיך – רבא שתק ולא ענה לאביו על קושייתו.
כי אמר – כאשר בא אביו לקפיה דרב יוסף, ואמר לו את קושייתו
על דברי רבא, אמר ליה רב יוסף, מאי מעמיך תותביה מהא – מדוע
הוכחת לרבא מהדין של פיקחת וחרשת אחיות שגם הדינים של
פיקחת וחרשת נכריות עוסקים בחרשת מעיקרא, דכבול לשנויי לך
– שיכול היה רבא לתרץ לך שאין ראיה מהדין הפיקחת לשנים
הראשונים, משום שיתכן שהדין השלישי של פיקחת וחרשת
אחיות אמנם מדבר בתרשות מעיקרא, אולם הדינים של פיקחת
וחרשת נכריות שמשם הקשית על רבא, עוסקים בפיקחות ואחר כך
נתחרשו. אלא איבעי לך לאותביה מהא – היה לך להקשות מדין
אחר במשנה ההיא שלא יתכן להעמידו בפיקחת שנתחרשה אלא
רק בחרשת מעיקרא, ומוכח שם שגם לא אין חליצה. וכך שנינו
במשנה: שני אחין חרשין שהיו נשואין שתי אחיות פקחות או שתי
אחיות חרשות או שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת, וכן שתי
אחיות חרשות שהיו נשואות לשני אחין פקחין, או לשני אחין חרשין,
או לשני אחין אחד פקח ואחד חרש, הרי אלו נשואיהם הנופלות
לפני האח השני, פטורות מן החליצה ומן הייבום, כדין אחות אשה.
ואם היו שתי הנשים נכריות זו לזו, יבנסו – ייבמו. ואם רצו אחר
כך להוציא אותן יוציא אותן בגט. חליצה לא הוזכרה בדין זה כיון
שבאופן שהיבם או היבמה חרשים אינם ראויים לחליצה.
מבררת הגמרא: היכי דמי – באיזה חרשים מדובר כאן, אילימא –
אם תאמר שמדובר בפקחים ולכפוף בתחרשו, מי מצי מפיק – וכי
הם יכולים להוציא את נשואיהם בגט. והתנן – והרי שנינו במשנה
שם, נשתפית לא יוציא, נתחרש הוא או נשתפית לאחר שנשא אשה
לא יוציא עולמית. אלא לאו – על כרחך המשנה מדברת אחריו
מעיקרא – שהיו חרשים מתחילת הנישואין וכנס ברמיזה ומוציא
ברמיזה. ומדין חרשין מעיקרא – ומאחר שהבעלים חרשים
מתחילת נישואיהם, אינהו – נשואיהם החרשות שהזכרו, נמי
חרשות מעיקרא – גם הן חרשות מתחילת נישואיהן, וקתני – ושנינו
במשנה, אם היו נכריות יבנסו, ומשמע יבנסו אין חליצה לא, הרי
שאף חרשות מתחילת נישואיהן אינן חולצות. תיובתא דרבה – זו
פירכא לדברי רבה שאמר שחרשת מתחילת נישואיה חולצת.
מסיימת הגמרא: תיובתא – אכן פירכא היא ונדחו דבריו.
שנינו במשנה: קמנה וחרשת וכו' שנפלו ליבום מבעל אחד, אין
ביאת אחת מהן פוטרת צרתה. הגמרא מביאה דיון בענין זה: אמר
רב נחמן, אשפתיה – מצאתיו לרב אדא בר אבהו ולרב חנא חגיגה
– חתנו, דהכי קמקוון אקוונא – שהיו יושבים ומקהילים סביבם
תלמידים שהיו באים לשמוע דבריהם, בשוקא דפומבדיתא. ואמר,
הא דתנן – דין זה ששנינו במשנתנו, קמנה וחרשת שנפלו ליבום,
אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה, הני מילי – דברים אלו נאמרו
דוקא במקום הנפלה ליה ליבום מאחיו שהיה פקח, ולא דענין אי
בקמנה ניהא ליה – אם בעלה היה רוצה יותר את הקטנה אי
בתרשת ניהא ליה יותר. וצודי הספק, אי בקמנה ניהא ליה כיון
דאתתא – שהיא עתידה לבוא לכלל דיעה כשתגדל, אבל חרשת
לעולם לא תבוא לכלל דעה. אי בתרשת ניהא, כיון דנדולה היא
ובת ביאה היא, לעומת הקטנה שאינה ראויה עדיין לביאה, אבל
אם נפלה ליבום מאחיו החרש, ודאי בתרשת ניהא ליה – רוצה
אותה, משום דבת ביאה היא עתה, ובת מינה היא – והיא גם בת
מינה, כלומר חרשת כמורה, ולפיכך הוא מעדיף את החרשת על פני
הקטנה.
והוסיף רב נחמן, ואמינא להו אמא – אבל אמרתי להם, אפילו נפלה
ליה מאחיו חרש, נמי מספקא ליה – גם כן הסתפק התנא במי בעלה
היה רוצה, ואף באופן זה אמרה המשנה שאין ביאתה של אחת
מהן פוטרת צרתה.
שואלת הגמרא: כיצד תקנתן כלומר, מאחר וקטנה וחרשת שנפלו
ליבום אין ביאת אחת פוטרת את צרתה, כיצד מפקיעין את זיקתן

חולץ לא, כלומר לכנס הוא יכול אבל לחלוץ אינו יכול, ולא
כרבה שאמר שחרשת מתחילת נישואיה חולצת. מתרצת הגמרא:
לא – אין מדובר במשנה בחרשת מתחילת נישואיה, אלא בפיקחת
ואחר כך נתחרשה, שבאופן זה היא זקוקה ליבום מן התורה ואינה
יכולה לחלוץ כיון שאינה ראויה לקריאת הפסוקים.
אביו מוסיף להקשות: תא שמע ראיא מדין אחר באותה משנה, שני
אחין פקחין שהיו נשואין שתי נשים נכריות ו– שאינן אחיות, אחת
פקחת ואחת חרשת, ומת פקח בעל החרשת ונפלה החרשת ליבום
לפני אחיו, מה יעשה האח הפקח בעל פקחת, בונים – ומיבם) ואם
החרשת ואינו יכול לחלוץ לה לפי שחרשת אינה בת חליצה, ואם
לאחר מכן הוא רוצה להוציא אותה בגט, יוציא. ואם מת הפקח בעל
הפקחת, ונפלה הפיקחת לפני אחיו מה יעשה אחיו הפקח בעל
החרשת, או חולץ או מיבם את הפיקחת.
מבררת הגמרא: מאי לאו – האם אין לדייק מלשון המשנה מההוא
פקח מעיקרא – מאחר שהבעל הוא פקח מתחילת נישואיו, כך היא
ו– אשתו החרשת האמורה במשנהו נמי חרשת מעיקרא – גם כן
חרשת מתחילת נישואיה. וקתני – ושנינו שהפיקח שנפלה לפניו
החרשת בונים אין חולץ לא – לכנס אותה הוא יכול אבל לא
לחלוץ, וקשה לרבא שאמר שניתן לחלוץ לחרשת מתחילת
נישואיה.
מתרצת הגמרא: מידי איריא – וכי ראיא היא זו, הא פדאיתא והא
פדאיתא – כל אחד נשנה לפי ענינה, הבעל היה פקח מתחילת
נישואיו ואילו אשתו היתה פיקחת בנישואיה ונתחרשה ולכן אינו
חולץ לה, אבל אם היתה חרשת בנישואיה ניתן לחלוץ לה וכרבה.
אביו מביא עתה דין שלישי מהמשנה שם, ומוכיח שהדין ההוא
יתכן רק בחרשת מתחילת נישואיה, ואם כן גם הדינים הראשונים
שהובאו מהמשנה, עוסקים בחרשת מתחילת נישואיה, ולא כמו
שרבא דחה שמדובר בפיקחת שנתחרשה: איתיביה אביו לרבא,
שני אחין אחד פקח ואחד חרש, שהיו נשואין שתי אחיות, אחת
פקחת הנשואה לפיקח, ואחת חרשת הנשואה לחרש. אם מת
החרש בעל החרשת, ונפלה החרשת ליבום לפני אחיו הפיקח, מה
יעשה הפקח בעל הפקחת, הלא היבמה החרשת ערוה עליו מן
התורה, ולכן תצא החרשת בלי חליצה משום אחות אשה. אבל אם
מת הפקח בעל הפקחת, מה יעשה החרש בעל החרשת, מוציא את
אשתו החרשת בגט, לפי שאחותה הפיקחת שנפלה לפניו ליבום מן
התורה אוסרת עליו את אשתו כדין אחות זקוקתה, ואשת אחיו
הפיקחת, הנופלת לפניו ליבום, מסורה לעולם, שהרי לחלוץ אינו
יכול משום שחרש לאו בר חליצה הוא, ולייבם אינו יכול משום
שהיה נשוי לאחותה מדרבנן ואסורה משום אחות גרושתה,
וממילא אין לה היתר להתחתן עם אחרים לעולם.
אביו מוכיח שדין זה לא יתכן בפיקח שנחרש: וכי תימא תא נמי
– ואם תאמר שגם בדין הזה מדובר בפקח ואחר כך נתחרש, אם כן
יקשה, מי מצי מפיק – וכי הוא יכול להוציא את אשתו בגט
ולתתירה להינשא לאחרים, והתנן – והרי שנינו באותה משנה
(קבי), פיקח שנשא פיקחת ונתחרשה תחתיו יוציא – יגרשה בגט,
ואין חשש שינהגו בה מנהג הפקר לפי שחרשת יודעת לשמור
עצמה. אבל אם נשתפית תחתיו, לא יוציא ו– לא יגרשנה) כדי שלא
ינהגו בה מנהג הפקר שהרי אינה יודעת לשמור את עצמה. אבל
אם נתחרש הוא או נשתפית, לא יוציא עולמית, שכיון שקידושיו
כשהיה פיקח חלו מן התורה, אינו יכול עתה להפקיע את
הקידושין לפי שאינו בר דעת. ומעתה איך אמרה המשנה שהחרש
בעל החרשת מוציא את אשתו בגט. אלא לאו – אלא ודאי מדובר
בתרש מעיקרא – מתחילת נישואיו, וכשם שמכניס ברמיזה כך
מוציא ברמיזה. ומההוא חרש מעיקרא – ומאחר שהבעל חרש
מתחילת נישואיו, היא – אשתו החרשת נמי ו– גם כן חרשת
מעיקרא – מתחילת נישואיה. ומהאחיות – ומאחר שבמקרה של
הדין השלישי שהפיקחת והחרשת אחיות, מדובר בתרשות
מעיקרא, נכריות נמי – במקרים של הדינים הראשונים שהפיקחת
והחרשת נכריות, גם מדובר בתרשות מעיקרא, ולא כמו שרבה

המשך ביאור למסכת יבמות ליום חמישי עמ' ב

1 שתהיינה רשאיות להינשא לאחרים. משיבה הגמרא: אָמַר רַב
2 חֲסִידָא אָמַר רַב, כּוֹנֵם אֶת הַחֲרָשָׁת וּמִקִּיִּם בַּהּ מִצּוֹת יְבוּם. וּמוֹצִיָּאָהּ
3 בְּגִט לֵאחֹר מִכֵּן, וְקִטְנָה תִּמְתֵּין עַד שְׁתַּגְדִּיל וְתַחֲלוּץ, וּלְכֵן הִיא עָלִיו
4 לַגֵּרשׁ אֶת הַחֲרָשָׁת שֶׁלֹּא תֵאסֵר עָלָיו לֵאחֹר מִכֵּן כְּשִׁיחֲלוּץ לִקְטָנָה
5 כְּשֶׁתִּגְדֹּל.
6 הַגְּמָרָא לּוֹמַדַּת מִדְּבַרֵּי רַב עַל הַהִבְדֵּל בְּמַהוּת קִנְיָן הַקִּידוּשִׁין שֶׁבִין
7 קִטְנָה לְבֵין חֲרָשָׁת: אָמַר רַב חֲסִידָא, שְׁמַע מִיָּנָה קָסָבַר רַב – מוּכַח

8 מִדְּבַרֵּי רַב שֶׁהוּא סוֹבֵר שֶׁבְּקִידוּשֵׁי הַחֲרָשָׁת מִדְּרַבְנָן, הַחֲרָשָׁת קְנוּיָה
9 לְבַעֲלָהּ וּמְשׁוּיָּידָת – אֲבָל הַקִּנְיָן אֵינוֹ מוֹשֵׁלֵם וְחָסֵר בְּאִיכוּתוֹ כִּיּוֹן
10 שֶׁאֵין לָהּ דַּעַת. הַקִּטְנָה לִדְעַת רַב, קְנוּיָה וְאֵינָהּ קְנוּיָה, כְּלוּמַר סָפֵק
11 הַדְּבָר הָאֵם הִיא קְנוּיָה לְגַמְרֵי אוֹ שֶׁאֵינָהּ קְנוּיָה כָּלֵל. וְהַהוּכַחַה
12 מִדְּבַרֵּי רַב הִיא, דְּאִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ לּוֹמַר לְהִיפֹךְ, שֶׁהַחֲרָשָׁת קְנוּיָה
13 וְאֵינָהּ קְנוּיָה, וְהַקִּטְנָה קְנוּיָה וּמְשׁוּיָּידָת, חֲרָשָׁת אִמָּא – מִדּוּעַ אָמַר
14 רַב שְׂכוּנָם אוֹתָהּ וּמוֹצִיָּאָהּ אַחֵר כֵּךְ בְּגִט,